

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXVII
Књига 55

Нови Сад, јун 1995
Број 6

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Др Наташа Мрвић

Накнада штете настале услед
саобраћајне незгоде према грчком
законодавству / 215

РАСПРАВЕ

Мр Владимир Таминџић

Извршење ради наплате камате по стопи
вишој од законом дозвољене / 227

Дејан Укропина

Обавезе страна у сукобу у погледу
заштите рањеника и болесних / 231

ЗАКОНИ

Здравко Петровић

Поводом новог Закона о војним
судовима / 239

ПРИКАЗИ

Зијаж Загорчић

Др Томица Делибашић: „Примена
блажег закона” / 244

ХРОНИКА / 246

ПРАКСА

Слободан Бељански

Новчани износи као обележје кривичног
дела / 249

Станислав Новаковић

Накнада вануговорне штете и стварна
надлежност суда / 250

САОПШТЕЊА

Са седнице Управног одбора АКВ / 253

Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом

CONTENTS

ARTICLES

- Nataša Mrvić, Ph. D. Compensation of damages arising out of a car accident according to Greek law / 215

DISCUSSIONS

- Vladimir Tamindžić, LL. M. Enforcement of interests at the rate higher than the one permitted by law / 227
- Dejan Ukropina Obligations of the parties in conflict in respect of protection of the sick and the wounded / 231

STATUTES

- Zdravko Petrović On the new Military Courts Act / 239

REVIEWS

- Zijah Zagorčić Dr Tomica Delibašić: „Primena blažeg zakona” („Application of the more favorable law”) / 244

CHRONICLE / 246

CASE LAW

- Slobodan Beljanski Pecuniary amounts as a characteristic of a crime / 249
- Stanislav Novaković Compensation of non-contractual damages and the subject-matter jurisdiction of court / 250

NOTICES

- From the meeting of the Management Board of the Vojvodina Bar Association / 253

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Косџа Мајински (1928—1932), *др Никола Николић* (1933—1936), *др Василије Сџанковић* (1936), *др Славко М. Бирић* (1937), *Владимир К. Хаџи* (1937—1941), *Милорад Бойић* (1952—1972), *Сава Савић* (1973—1987), *Мирослав Здјелар* (1987—1994)

Уређивачки одбор

СЛОБОДАН БЕЉАНСКИ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Веј, адвокат у Новом Саду, *Милан Добросављевић*, адвокат у Новом Саду, *др Јанко Кубишец*, адвокат у Бачком Петровцу, *Срђан Миковић*, адвокат у Панчеву, *Предрај Веселиновић*, адвокат у Новом Саду, *Радивоје Јовић*, адвокат у Новом Саду

Технички уредник
Мирјана Јовановић

Адреса Уредништва

21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. Телефон: 021/29-459

Рукописи се не враћају

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXVII
Књига 55

Нови Сад, јун 1995
Број 6

ЧЛАНЦИ

Др Наџаца Мрвић

научни сарадник Института за криминолошка и социолошка
истраживања у Београду

НАКНАДА ШТЕТЕ НАСТАЛЕ УСЛЕД САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ ПРЕМА ГРЧКОМ ЗАКОНОДАВСТВУ*

Као и већина европско-континенталних правних система, грчко законодавство предвиђа три начина за остваривање захтева за накнаду штете из саобраћаја: наплату из фондова обавезног осигурања моторних возила од ризика проузроковања штете у саобраћају, подношење захтева за накнаду штете (тзв. *action civile*) у кривичном поступку и остваривање одштетног захтева у редовној грађанској процедури. Постојећа правна регулатива требало би да омогући потпуну правну заштиту оног лица које претрпи штету у саобраћају, али се показује, као и код нас, да то у пракси често није случај — посебно уколико су оштећени странци. Предмет наших разматрања управо су грчки правни прописи из области накнаде штете причињене моторним возилом.

1. ОСИГУРАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТИ ЗА ШТЕТУ ПРОУЗРОКОВАНУ МОТОРНИМ ВОЗИЛОМ

а) Правни основ и облици одговорности за накнаду штете

Законска обавеза осигурања моторних возила од одговорности за причињену штету у саобраћају утврђена је Законом бр. 489

* Рад примљен: 13. VI 1994.

донетим 8. 12. 1976. године. Из законске обавезе осигурања изузета су возила која припадају грчкој држави.¹

Имовинска одговорност за накнаду штете заснива се на кривици штетника — учесника у саобраћају по чл. 914 грчког Грабанског законика. Као и у нашем праву, грчко грабанско законодавство такође предвиђа утврђивање доприноса оштећеног настанку штетног догађаја, тј. сакривце учесника (чл. 926, 927 Грабанског законика).

Осим општег правног основа одговорности (кривице), по Закону може бити обавезан да накнади штету како возач, тако и држалац, односно власник возила (уколико се не ради о истој особи) и то по основу одговорности за коришћење или држање опасног средства какво је моторно возило.² Уколико у конкретном случају власник није управљао возилом, он одговара за насталу штету до висине тржишне вредности свога моторног средства. Тако је по чл. 14 Закона из 1911. године предвиђена нека врста робне компензације: власник може уступити своје возило оштећеном и тиме се сматра ослобођеним у погледу даље обавезе накнаде штете.

Захтев за накнаду штете оштећени може истаћи непосредно према осигуравајућој организацији штетника (чл. 10 ЗОМВ) и то без разлике да ли се ради о материјалној, односно нематеријалној штети претрпљеној у саобраћају. Такође, исти захтев се може односити истовремено и на штетника и на одговорно лице (осигуравајућу организацију). Уколико је захтев за накнаду штете поднет само против осигураног лица, његова осигуравајућа организација може се, по основу чл. 88 Закона о парничном поступку придружити као учесник у спору на његовој страни. За насталу штету осигурање одговара само до висине штете предвиђене законским одредбама о обавезном осигурању или уговором.

Висина штете за коју се може уговорити ослобађање од одговорности утврђена је чл. 10 пар. 1 ЗОМВ и прописана је у различитим износима зависно од категорије моторног возила и од врсте причињене штете (на возилу, односно настале смрћу или телесном повредом учесника у незгоди). Истим Законом предвиђено је да се обавезно осигурање од ризика претрпљене штете проширује на сапутнике у осигураном возилу, као и на ствари које се у њему налазе (чл. 6 пар. 2).

Одговорно лице је у обавези да накнади штету проузроковану осигураним возилом, али уколико се утврди да је кривицом возача дошло до саобраћајне несреће, осигуравајућа организација може према њему да остварује регресни захтев (чл. 6 ЗОМВ). Међутим, одговорно лице није у обавези да исплати накнаду штете оштећеном,

¹ Н. Neidhart und W. Zwenger: *Unfall im Ausland (Schadensregulierung)*, „ADAC Verlag“, München, 1987, стр. 60. За Закон бр. 489 којим је регулисано обавезно осигурање моторних возила биће у даљем тексту коришћена скраћеница ЗОМВ.

² У грчком праву постоји дуга традиција у погледу регулисања одговорности за штету због држања опасне ствари, односно употребу опасног средства, која је регулисана Законом донетим још 1911. године.

уколико осигурано лице није у року од 16 дана по настанку осигураног случаја на одговарајући начин обавестило осигуравајућу организацију. Такође, не може се тражити накнада штете од одговорног лица уколико је штета проузрокована украденим или неовлашћено коришћеним моторним возилом. Ипак, због тога што правна правила успостављају одговорност власника осигураног возила за насталу штету и по основу ризика од држања опасног средства, могуће је у оваквим ситуацијама поднети захтев за накнаду штете против власника који није управљао моторним возилом. Тада обично осигуравајућа организација иступа уместо њега. На исти начин могуће је да се остварује накнада штете коју причини лице без возачке дозволе или уколико осигурано лице није на време пријавило наступање осигураног случаја.

Да би се обезбедила што потпунија правна заштита лица оштећених у саобраћају, на основу чл. 16 ЗОМВ основан је посебан *Помоћни фонд осигурања за саобраћајне несреће*. Од 01. јануара 1978. године, са ступањем на снагу ЗОМВ, почело је функционисање овог фонда. Из *Посебног фонда* обештећује се проузрокована материјална и нематеријална штета у саобраћају (до износа предвиђених Законом) у следећим случајевима:

— ако штетник није идентификован (нпр. због бекства са места несреће);³

— ако возило није било осигурано;

— ако је несрећу изазвао возач који је неовлашћено управљао туђим возилом, а висина проузроковане штете превазилази вредност возила;

— у случају да није могла да буде наплаћена штета принудним путем из имовине осигуравајуће организације.

б) *Ушврћивање штете и испуњавање најлакше накнаде од осигурања*

Поред грађанскоправних, саобраћајна несрећа обично изазива и одређене кривичноправне последице. При томе, врста и висина проузроковане штете у саобраћају редовно опредељују и тежину и врсту извршеног кривичног дела. Као и већина других европских законодавастава, и грчко право познаје трихотомну поделу кривичних дела, каква одговара рецимо француском разликовању или енглеској подели на: *petty violations, misdemeanours, felonies*.⁴

³ У овом случају надокнађују се само штете настале услед телесне повреде или смрти лица.

⁴ У нашем праву постоји само дихотомна подела на прекршаје и кривична дела. Међутим, предратно југословенско кривично право познавало је поделу на: иступе, преступе и злочине, која би, условно речено, одговарала разлици између кривичних дела какву познаје грчко законодавство.

Ако се догодила саобраћајна незгода у којој нико није поврећен, него је дошло само до проузроковања материјалне штете, полиција, уколико је обавештена о догађају, саставља интерни извештај или прекршајну пријаву а не и посебан записник о извршеном увиђају. На основу поднетог полицијског извештаја води се прекршајни поступак и на основу тога се прекршиоцу одређује новчана казна. За поступање и кажњавање у прекршајним стварима надлежни су полицијски службеници по чл. 2 Закона 1481 из 1984. године и на основу чл. 33 Закона о кривичном поступку.⁵ У пракси се често дешава да учинилац тражи од полицајца да поднесе овакав извештај како би био прекршајно кажњен, јер се иначе против њега покреће судски поступак.⁶ У ситуацији када је поводом саобраћајне несреће састављен полицијски извештај, оштећеном се стављају на располагање подаци о другом учеснику у судару и његовој осигуравајућој организацији, али се за допунске доказе (адресе сведока, фотографије места несреће, фотографије оштећених возила и слично) мора сам побринути.

После саобраћајне несреће у којој је неко лице поврећено или усмрћено полиција обавезно врши увиђај. Пошто се обично против осумњиченог касније води кривични поступак, саставља се записник и праве одговарајуће скице, прикупљају подаци о учесницима и сведоцима догађаја. На ове доказе може се позивати оштећени како у кривичном, тако и грађанском поступку покренутом ради накнаде штете.

Уколико нису утврђене генералије лица које је проузроковало саобраћајну незгоду, могуће је, на основу броја регистарских таблица, затражити у општинској управи (*Nomarchia*) у којој је извршена регистрација, потребне податке о власнику возила. Регистром адреса власника осигураних возила и бројевима њихове полисе осигурања располажу и три највећа удружења грчких осигуравајућих друштава са седиштем у Атини (*Enosis Asfaliston Ellados; Enosis Asfalistikon Etairion* и *Enosis Ellinikon Asfalistikon Etairion*).⁷

Захтев за накнаду штете оштећени упућује на адресу осигуравајуће организације. Обично је остваривање оваквих захтева веома отежано, јер се мора водити скупа и дуготрајна судска процедура због настојања одговорног лица да избегне обавезу плаћања накна-

⁵ Грчка полиција не само да поступа у прекршајним стварима, него има велика овлашћења у преткривичном и истражном поступку. У области саобраћајне делинквенције (где је понекад у пракси тешко одредити шта је прекршај, а шта кривично дело), судије и јавни тужиоци по чл. 104 Закона 614 из 1977 (Закон о саобраћају) могу директно захтевати предузимање извиђајно-потражних радњи од стране полиције, без обавезе да се за претходно одобрење обраћају надлежним претпостављеним органима.

⁶ D. Spinellis, „The relations between the organization of the judicature and criminal procedure in Greece”, *Revue Internationale de Droit Penal*, vol. 60, 1889, 3^e et 4^e Trimestres, стр. 837.

⁷ P. Drakatos, „Griechenland: Nunmehr drei Versicherungsverbände”, *IVW*, 1983.

де. Врло често изгледи на остварење захтева за накнаду штете побољшају се тек пошто окривљени буде осуђен за кривично дело из области саобраћаја. Зато, иако у једноставним случајевима поступак може да траје свега неколико месеци, обично се продужи и више од једне године. Како би се постигла ефикаснија наплата штете од осигурања препоручљиво је, нарочито код великих штета, ангажовати грчког адвоката ради заступања у спору. Трошкове заступања у поступку поравнања са организацијом осигурања обрачунавају се према прописаној тарифи Адвокатске коморе. Како је тарифом одређена само доња граница новчане награде за заступање, адвокати могу тражити знатно више хонораре. Обично, у случају успешно склопљеног поравнања, издаци за адвоката досежу 10—20% од вредности исплаћене накнаде. Трошкове за ангажовање адвоката у поступку пред осигурањем сноси сам оштећени.

Уколико је други возач такође странац и уколико су оба возила осигурана преко „Зелене карте” осигурања, а њихове земље припадају потписницима Лондонског уговора, могуће је обратити се за остваривање захтева за накнаду штете грчком Бироу за „Зелени картон” у Атини.

Ако осигуравајућа организација одуговлачи са исплатом накнаде, могуће је обратити се надлежном ресорном министарству ради интервенције. Надзор над радом осигуравајућих организација поверен је Министарству за трговину. Међутим, интервенција надлежних државних органа уследиће једино уколико службеници организације осигурања уопште не узимају у поступак поднети захтев или одуговлаче са исплатом очигледно злоупотребљавајући свој положај.

Пошто осигуравајућа организација процени насталу штету и усвоји захтев, обратиће се оштећеном са писменом понудом о висини накнаде. Ако се сложи са предложеном висином обештећења, оштећени ће потписати понуду и уз то прецизирати (ако је странац) да ли ће наведену суму осигурање дозначити на његов текући рачун, или ће извршити исплату његовом овлашћеном заступнику у Грчкој. Уколико се новац уплаћује директно на рачун оштећеног често прође неколико месеци пре него што пробу све компликоване формалности око исплате.

2. ОБИМ ПРАВА НА НАКНАДУ ШТЕТЕ

У грчком праву прави се разлика између непосредно и посредно проузроковане штете, иако се признаје надокнада за обе врсте штете. Обично се приликом настанка осигураног случаја најпре признаје штета која је непосредно проузрокована. То се у првом реду односи на трошкове поправке моторног возила. Друге ставке настале материјалне штете могу се сматрати посредним последицама штетног догађаја, што понекад изазива последице у правном режиму остварења накнаде.

а) Накнада штете на стварима

Трошкови поправке оштећеног моторног возила у правилу се признају од стране осигурања, посебно уколико је поправка извршена у Грчкој. Висина трошкова доказује се приложеним рачуном. Пре него што се приступи поправци возила, потребно је да процену штете изврши грчки стручњак (нарочито ако се ради о великим штетама). Међутим, ако процену штете врши стручњак кога је ангажовала организација осигурања штетника, оштећени тешко може да рачуна са објективном проценом висине штете.

Уколико се у погледу трошкова поправке склапа вансудско поравнање са осигурањем, мора се водити рачуна да добијена сума често обухвата само до 40% од проузроковане штете. При томе су цене извршене оправке возила у Грчкој веома високе, а квалитет новоуграђених делова веома сумњив. Нешто је боља ситуација уколико се тражи новчана накнада штете пред судом (која обухвата трошкове поправке). У том случају суд може признати трошкове поправке возила извршене у иностранству, посебно ако је до саобраћајног удеса дошло при крају туристичког боравка у Грчкој. Међутим, оштећени мора располагати dobrим доказима којима ће поткрепити потребу извођења оправки у својој земљи, и доказати околности и висину претрпљене штете. Осим спецификације трошкова поправке и извештаја стручњака који је вршио процену, морају се навести и имена сведока, приложити фотографије оштећеног возила, скице места несреће и сви други докази којима оштећени располаже. У противном постоји опасност да одговорно лице својим поступцима одуговлачи судски поступак.

Тотална штета на возилу утврђује се проценом стручњака. При томе не постоји утврђена листа вредности возила, него се од случаја до случаја према тржишној вредности одређује висина штете. У оправданим случајевима, нарочито уколико треба уситнити металне отпатке, дозвољава се ангажовање страних стручњака ради процене штете. Пуно „каска“ осигурање може се остварити уз одребене тешкоће уколико осигурано лице располаже доказима о укупној претрпљеној штети на возилу (процене стручњака, рачуни о извршеној поправци).

Трошкове шлеповања оштећеног возила до најближе радионице за оправку признају осигуравајуће организације. Међутим, обично осигурање добровољно не надокнађује трошкове процене оштећеног возила (пошто само ангажује стручњака), сем уколико се пред судом не докаже да је било неопходно још једно вештачење штете на возилу. Такође нема много изгледа на успех захтев за накнаду штете настале снижавањем тржишне вредности возила при каснијој продаји, сем у појединачним случајевима. Тада се у првом реду води рачуна о години производње моторног возила, пређеној километра-

жи, као и о укупним околностима под којима је дошло до несреће, при чему се на име снижене тржишне вредности возила одређује процентуални износ накнаде у односу на његову укупну вредност.

Трошкови најма другог возила, као и трошкови изазвани немогућношћу коришћења сопственог возила признају се уколико се у судском спору докаже да је постојала неопходна потреба за коришћењем другог возила или такси услуга.

Неки други трошкови, као што су, на пример, трошкови преноћишта или исхране, пропуштеног одмора и слично, по правилу се не могу наплатити. Једино уколико се конкретно докажу трошкови набавке новог пртљага или одеће, односно ако су трошкови преноћишта и исхране били у вези са последицама телесног повређивања (услед чега је продужен боравак оштећеног у Грчкој), могу се признати и ове ставке штете.

б) Накнада штете услед телесне повреде или смрти лица

Остваривање права на накнаду штете проузроковане телесном повредом или смрћу лица, посебно уколико се захтева накнада нематеријалне штете, веома је отежано у поступку пред осигурањем. По правилу се једино на основу донете судске одлуке може остварити право на накнаду оваквих врста штета.

Новчани издаци за лекарске прегледе, лечење и болничку негу у државним установама надокнађују се из националног фонда социјалног осигурања (ИКА). Због тога се по правилу не признају, или се одобравају само делимично, трошкови настали због захтева за квалитетнијом болничком негом или ради лечења у приватним клиникама.

Према законским правилима изгубљена зарада се обрачунава у нето износу и то на основу потврда пословодства или рачуноводствених извештаја. Наравно, овакви докази морају имати одговарајућу писмену форму. Оштећени може предложити да се ове чињенице утврде и саслушањем одговарајућих сведока.

Право на накнаду штете због претрпљених физичких или душевних болова предвиђено је чл. 932. Грађанског законика у корист сваког оног коме је предузетом незаконитом радњом или властитом кривицом штетник проузроковао оштећење здравља (ово треба мало боље стилизовати). Уколико је оштећени преминуо, суд може његовим блиским рођацима досудити обештећење на име претрпљених душевних болова. Лица овлашћена на подношење оваквих захтева су: супружници, деца, родитељи, браћа и сестре (чл. 1537, 1555, 1559, 1569, 1579 Грађанског законика). Висина накнаде за претрпљене физичке болове утврђује се на основу тежине претрпљене повреде. Висину одређује суд али претежно у ниским износима. Критеријуми су обично: начин и околности повређивања, трајање опоравка, траја-

ње неспособности за рад, степен кривице, економски и социјални положај оштећеног и штетника. Ако је телесно повређена домаћица или мајка, по закону може тражити накнаду трошкова за помоћ трећег лица у домаћинству.

Уколико су трошкове изгубљене зараде или болничког лечења исплатили послодавац, односно организација здравственог осигурања, овлашћени су да остварују регресни захтев према штетнику.

3. СУДСКА ЗАШТИТА

Оштећени се може по слободном избору одредити да свој захтев за накнаду штете остварује у кривичној или у грађанској процедури (чл. 66 и 67 Закона о кривичном поступку⁸). Како лице оштећено кривичним делом може по основу чл. 63 и 82 ЗКП учествовати у процесу само ако поднесе захтев за накнаду штете, редовна ситуација је у грчкој судској пракси да се постављањем захтева за накнаду штете оштећени придружује јавној тужби у покренутом кривичном поступку.⁹ Уколико је у међувремену био покренут грађански поступак, захтев за накнаду штете у кривичном поступку могуће је остваривати само док не буде донета правноснажна пресуда у парници (чл. 66 ст. 1 ЗКП). Иако грађански суд није везан одлуком кривичног суда у погледу кривице оптуженог, у пракси је уобичајено да се најпре води кривични поступак, а затим подноси захтев за накнаду штете грађанском суду. У кривичном поступку се утврђује начин извршења дела и висина штете, односно облик кривице учиниоца, што има значаја за оштећеног који се касније у парничном поступку појављује са својим захтевом за накнаду штете.

а) Судска надлежност

У случају када оштећени тражи судску заштиту пред грађанским судом, месно је надлежан суд у коме штетник или тужени имају пребивалиште. Такође, поступак може водити и онај суд у чијем се месту налази седиште осигуравајуће организације. Уобичајени поступак јесте да се подноси тужба суду у месту где возач, односно држалац или власник возила имају пребивалиште (ако то

⁸ У даљем тексту скраћено: ЗКП.

⁹ D. Spinellis, *op. cit.*, стр. 832; A. Benakis: „Die Entschädigung des Opfers einer Straftat nach Griechischem Recht“, *Revue Internationale de Droit Penal*, vol. 44, 1973, 1er et 2^e Trimestres, стр. 316; Ch. Goutzamanis, „Das Adhaesionsverfahren in Griechenland“, in: WILL, M. R. (Herg.) *Schaedensersatz im Strafverfahren Rechtsvergleichendes Symposium zum Adhaesionsprozess*, Kehl am Rhein – Strassburg – Arlington, N. P. Engel Verlag, стр. 52.

нису идентичне особе), а да се истом тужбом тужи и осигуравајућа организација. Стварна надлежност одговарајућег суда одређује се према вредности спора. За вредност спора до 100.000 драхми суди првостепени суд, а спорове веће вредности обласни суд.

Захтев за накнаду штете може се поднети само пред редовним кривичним судом.¹⁰ Ако је приликом несреће дошло до телесног повређивања оштећеног, због чега се води кривични поступак, месно је надлежан суд у месту где се догодила несрећа.

б) *Остваривање захтева за накнаду штете
у кривичном поступку*

У кривичном поступку на основу чл. 63 ЗКП оштећени може тражити реституцију причињене материјалне штете или исплату новчане накнаде за нематеријалну штету. Круг активно легитимисаних лица одређује се према правилима грађанског права. Међутим, у кривичној судској пракси прихваћено је рестриктивно тумачење чл. 932 Грађанског законика којим се гарантује право на заштиту личности од повреде здравља, части, угледа или слободе, те се сматра да се кривичноправна заштита права личности може остваривати једино уколико је оштећени непосредно повређен радњама кривичног дела, тј. искључује се захтев њему блиских лица за накнаду штете у виду претрпљених болова услед смрти оштећеног.¹¹

И поред тога што је подношење захтева за накнаду штете у кривичном поступку уобичајено, судови га врло ретко досуђују. Јер, *action civile* јесте да се она у пракси потпуно различито развила у односу на интенције законодавца. Циљ подносиоца захтева у кривичном поступку није више само обештећење пред кривичним судом и избегавање грађанске парнице, него и обезбеђење доказа о кривици који ће се користити пред грађанским судом. Тако се *action civile* у грчкој судској пракси примењује преваходно као процесни институт којим се постиже укључивање оштећеног у покренути кривични поступак. Због законски неповољног статуса приватног тужиоца у поступку,¹² оштећени често подносе захтев за накнаду штете у симболичном износу, како би стекли процесни положај споредног учесника, који је за њих повољнији.

Уколико се постави захтев за накнаду штете у кривичном поступку, онда се правни основ одговорности и висина штете утврђују

¹⁰ Специјално војно кривично законодавство искључује могућност да у поступку пред војним судовима оштећени остварује свој одштетни захтев (D. Spinellis, *op. cit.*, стр. 826).

¹¹ A. Venakis, *op. cit.*, стр. 318.

¹² Према чл. 369 Закона о кривичном поступку, приватни тужилац нема право да истиче захтев за накнаду штете према оптуженом (осим у погледу накнаде судских трошкова).

по доказним правилима грађанског поступка.¹³ По чл. 65 ст. 2 ЗКП судија не мора одлучити о постављеном захтеву за накнаду штете, уколико се ради о знатној штети која прелази износ од 15.000 драхми и чије је утврђивање изазвало одуговлачење кривичног поступка.¹⁴ Користећи овај разлог, у пракси кривични судови избегавају одлучивање о накнади, посебно нематеријалне штете. Према томе, у поступку се обично све завршава на томе да оштећени усмено пријављује свој захтев за накнаду нематеријалне штете, чему следи подношење писменог захтева за накнаду искључиво материјалне штете до отпочињања доказног поступка у оквиру главног претреса (чл. 82, 83 ст. 1 ЗКП).¹⁵

Подносилац захтева има права на коришћење правног средства против пресуде кривичног суда и то Касационом судском одељењу. Уколико се жали и против ове одлуке, могуће је да у другом степену пресуда у погледу његовог захтева буде преиначена. Међутим, жалба на пресуду којом је окривљени ослобођен оптужбе, а захтев није досуђен, није дозвољена. Једино, уколико се државни тужилац жали на овакву пресуду и жалба буде усвојена, странке ће бити по службеној дужности позване да присуствују поновљеном суђењу. Али, у том новом поступку се може поново расправљати само о кривици оптуженог, а не и захтеву за накнаду штете.¹⁶

с) Грађански поступак и извршење

Иступајући као тужилац са захтевом за накнаду штете, оштећени је дужан да предочи доказе који иду у прилог његовом захтеву. Обично се користе докази утврђени у кривичном поступку. Осим тога, могу се користити: рачуни о извршеној поправци, извештаји о процени штете на возилу, фотографије места несреће и оштећеног возила, полицијски дневни извештаји и записници о извршеном увиђају, налази лекара и слично. Ови докази морају се у одговарајућој форми ставити на располагање суду. Посебни значај имају искази сведока. При томе се не прави разлика у погледу веродостојности исказа између тзв. неутралних сведока и сапутника, односно блиских рођака оштећених, који такође могу бити позвани да сведоче. Дозвољено је такође позвати као сведоке полицајце, лекаре или стручњаке који су вршили процену висине штете на возилу.

У поступку пред првостепеним судом није неопходно да оштећеног заступа стручни пуномоћник, нити је тужилац увек у обавези

¹³ Оштећени је обавезан да уз свој захтев наведе конкретне доказе о кривици окривљеног и висини штете. У пракси се дешава често да се акти државног тужилаштва темеље искључиво на чињеницама које наводе оштећени у свом захтеву за накнаду штете (D. Spinellis, *op. cit.*, стр. 832).

¹⁴ A. Benakis, *op. cit.*, стр. 316—317; Ch. Goutzamanis, *op. cit.*, стр. 52.

¹⁵ A. Benakis, *op. cit.*, стр. 318; Ch. Goutzamanis, *op. cit.*, стр. 52.

¹⁶ A. Benakis, *op. cit.*, стр. 319.

да лично присуствује расправи. У поступку пред Апелационим судом тужиоца мора заступати адвокат.

Уколико адвокат иступа у име свог мандатора у поступку вансудског поравнања са организацијом осигурања, није неопходно да има посебно формално пуномоћје, које је, међутим, неопходно ако се води парница. Трошкови заступања само делимично се могу надокнадити од супротне стране и обично се одређују у процентуалном износу у односу на очекивани износ накнаде. За странце су посебно ови трошкови веома високи, јер се исправе морају преводити на грчки, односно неопходно је ангажовати тумача или адвоката.

Против пресуде првостепеног суда дозвољена је жалба обласном суду само уколико се ради о штети која прелази 30.000 драхми. На пресуде обласног суда може се уложити жалба Апелационим суду. Рок за подношење жалбе је 30 дана од дана доношења пресуде, а за стране држављане са пребивалиштем у иностранству — 60 дана.

Највиша судска инстанца је Врховни (касациони) суд („*Areios Paghos*“) са седиштем у Атини, који одлучује о ревизији пресуда донетих у првом или другом степену. На тај начин установљен је тзв. посредан поступак за суђење у другом степену, који често траје две до три године.¹⁷

Општи рок застарелости за захтеве за накнаду штете по основу скривљене радње штетника предвиђен је чл. 914 Грађанског законика Грчке и утврђен на пет година. Овај рок почиње да тече од дана сазнања оштећеног за наступање штете или за штетника (чл. 937 ст. 1 Грађанског законика). Уколико се ради о одговорности по основу ризика од држања опасног средства или је захтев усмерен према осигуравајућој организацији, онда застарева у року од две године од дана када се догодила саобраћајна несрећа (по основу чл. 10 ст. 2 ЗОМВ). Ови рокови застарелости прекидају се подношењем захтева оштећеног.

На основу правноснажне пресуде може се тражити принудна наплата досуђене накнаде из имовине штетника или осигуравајуће организације. Предмет извршења могу бити само покретне ствари, по изузетку само моторно возило. Међутим, одштетни захтеви из саобраћаја не могу се наплатити из наднице, зараде или ренте.¹⁸ Посебне тешкоће приликом извршења наступају уколико дужник промени пребивалиште, јер у Грчкој не постоји обавеза да се пријави таква промена.

*

Иако грчко право утврђује три начина за накнаду штете настале саобраћајном несрећом, показује се најчешће да оштећени мора водити посебан парнични поступак (против штетника или одговор-

¹⁷ D. Spinellis, *op. cit.*, стр. 835; Neidhart und Zwerger, *op. cit.*, стр. 70.

¹⁸ Neidhart und Zwerger, *op. cit.*, стр. 71.

ног лица) како би остварио свој захтев. У поступку вансудске погодбе са осигуравајућом заједницом или у кривичном поступку веома је тешко остварити захтев за накнаду претрпљене нематеријалне штете. Подношењем тзв. *actio civile* у кривичном поступку може се захтевати реституција или добити новчана накнада материјалне штете. За све случајеве када се захтева накнада нематеријалне штете, посебно уколико то траже сродници погинулог, редовни пут обештећења је парница. Уколико су оштећени странци, морају рачунати са дуготрајним и скупим судским процесом ради остваривања својих захтева по основу претрпљене штете у саобраћају.

Мр Владимир Таминџић
адвокат у Панчеву

ИЗВРШЕЊЕ РАДИ НАПЛАТЕ КАМАТЕ ПО СТОПИ ВИШОЈ ОД ЗАКОНОМ ДОЗВОЉЕНЕ*

Основни проблем

Одредбом из члана 395. ЗОО прописано је да „ако новчана обавеза гласи на плаћање у некој страниј валути... њено испуњење се може захтевати у домаћем новцу према курсу који важи у тренутку испуњења обавезе”.

Одредба је врло јасна у погледу испуњења главне обавезе дужника (плаћања главног дуга) и начина прерачунавања стране валуте у домаћу.

Законодавац овом одредбом није решио питање висине уговорне каматне стопе на главни дуг а то питање није решено ни у одредбама из чл. 399. ЗОО. Овакав закључак се намеће из граматичког тумачења саме одредбе чл. 395. ЗОО која изричито говори о новчаној обавези. Дакле не раздваја се обавеза плаћања главнице од обавеза плаћања камата. Систематским тумачењем закључујемо да одредба из чл. 395. ЗОО спада у *ошће одредбе; валутна обавеза*.

Одредба о уговорној каматној стопи из чл. 399. ЗОО, спада у одсек 2. *уговорна камата; стипа уговорне камате*.

Како главна обавеза гласи на плаћање у страниј валути нормално је очекивати да и уговорна камата гласи на исту страну валуту (валута обавезе). Проблем обрачуна настаје што се курс мења од тренутка уговарања до тренутка испуњења обавезе. На пример у време уговарања 1.000 ДМ вредело је 1.000 динара, а у време испуње-

* Рад примљен: 17. III 1995.

ња обавезе 1.000 ДМ вреди 1.300 дин. Тиме се мења и основица за обрачун камата. Да би овакав обрачун могао да се изврши најпоузданије је извршити обрачун камата у страниј валути према уговорној каматној стопи а затим на тај износ обрачунатих камата применити најповољнији курс ради прерачунавања у домаћу валуту у тренутку испуњења обавезе (чл. 395. ЗОО).

Оваква пракса трпела би, истина, приговор да законодавац не допушта испуњење новчане обавезе у страниј валути а обрачун камата би био на овај начин дозвољен у страниј валути. Само плаћање и обрачун камата у страниј валути (валута обрачуна) се ипак битно разликују.

Висина стипоје уговорне каматје

У вези члана 395. ЗОО уколико се уз главну обавезу плаћања у страниј валути уговори и камата у страниј валути поставља се питање висине ове каматне стопе.

Према члану 399. став 1. ЗОО, између физичких лица каматна стопа не може бити већа од каматне стопе која се у месту испуњења плаћа на штедне улоге по виђењу. Како законодавац не прави разлику у каматној стопи на домаћи новац и на страну валуту, то је једини могући закључак да се иста одредба односи и на динарску обавезу и на обавезу у страниј валути. Ни закон о девизном пословању не прописује у погледу уговорне каматне стопе на обавезе у страниј валути ништа посебно. Ваља напоменути да је према истом закону прописан знатан број ограничења и забрана у плаћању између физичких и правних лица у девизама. То се разуме се односи и на главни дуг и на камате.

Према члану 399. ставу 4. ЗОО, ако је уговорена већа камата од дозвољене примениће се највећа дозвољена каматна стопа. Одредба је јасна. У пракси, нажалост, наилазимо на одлуке судова сасвим супротне овим законским одредбама. Следећи примери:

1.

Одлуком Општинског суда у Панчеву бр. И-881/92. од 19. 11. 1992. године, на главни дуг од 27.040 ДМ уговорена је недељна камата од 920 ДМ, што је само прикривена дневна камата од преко 1%, односно укупно преко 30% месечно. Суд овакво незаконито уговарање високе каматне стопе прихвата тако што прима на записник споразум, односно поравнање странака којим се дужник обавезује да у одређеном року овај дуг врати. Из свих прилога уз предлог за поравнање видљиво је да је камата преко 1% дневно. На овај начин суд дозвољава странкама располагање противно императивној норми из члана 399. став 1. и став 4. ЗОО. Ово из разлога што

максимална каматна стопа на девизна средства на штедне улоге је заправо домицилна камата земље порекла девиза. За ДМ то је око 6% годишње.

Разуме се да је овакав поступак противан одредби из члана 3. став 3. ЗПП-а, која се одредба примењује и у извршном поступку на основу одредбе из члана 14. ЗИП-а (сходна примена ЗПП-а).

Да невоља буде већа суд прихвата у поравнању и овакву клаузулу „у евентуалном поступку извршења ради наплате потраживања повериоца дужник се одриче било каквог приговора или вођења спора. У колико дужник сматра да је поверилац у извршном поступку неосновано наплатио више од оног што дужник дугује, дужник има право да покрене спор за накнаду штете против повериоца”.

Оваквим поступком суд заправо даје правну форму једној незаконитој радњи. У судском поравнању одредба о одрицању од права на правну заштиту и права на приговор разуме се да је незаконита. Друго је питање одрицања од правног лека, али одрицање од права на било какав приговор или вођење спора суд не може усвојити. То је противно уставном праву на правну заштиту. Поставља се питање може ли суд да *изврши* овакву извршну исправу.

Сматрамо да такву извршну исправу у којој је било вољом странака или одлуком суда предвиђена каматна стопа већа од оне законом дозвољене суд *не може и не сме* да изврши. Ако би суд овакву извршну исправу извршио у погледу незаконите стопе уговорне камате, тиме би прекршио одредбе из члана 399. став 1. и став 4. ЗОО о висини стопе затезне камате. Чак и ако је решење формално, правоснажно и извршно, суд не може ни дозволити извршење којим се дужнику налаже да плати већу каматну стопу од законом дозвољене јер је то противно одредби из члана 3. став 3. ЗПП-а, којом се јасно прописује да суд неће уважити располагање странака које је противно принудним прописима. Ако би се усвојило супротно становиште, на следећем примеру ћемо показати какву би то праксу могло створити. Ако би дужник из било којих разлога прихватио, у поступку судског поравнања, камату од 1.000.000 дневно, поставило би се питање да ли би извршни суд такву извршну исправу могао да изврши. Чак и ако парнични суд пропусти да забрани странкама располагање једним захтевом који је противан императивним нормама, у нашем случају о висини каматне стопе, извршни суд је овлашћен да у смислу члана 14. ЗИП-а, у вези сходне примене чл. 3. став 3. ЗПП-а, одбије такав извршни захтев као противан императивним нормама.

До тог закључка долазимо јер и извршни поступак и парнични поступак иако формално раздвојени, оба служе остваривању истог циља а то је права на правну заштиту, односно вршењу и остваривању субјективних права. Коначно, у оба закона се примењује одредба из члана 3. став 3. ЗПП-а. На изванредан начин постоји јединство ова

два закона баш обзиром на исту одредбу чл. 3. ЗПП-а која у оба закона управо служи зато да се не дозволи странкама располагање противно императивним нормама.

У нашој литератури о овом проблему писао је и чувени процесуалиста проф. Борислав Благојевић у једном од капиталних дела *Систем извршној правосудној*, издање Геца Кон, Београд, стр. 119: „Делање, трпљење или пропуштање мора бити објективно могуће и законом допуштено”. Исто становиште заступа и немачки процесуалиста проф. Neumann у свом делу *Einleitung in das Studium der Exekutionsordnung* (према проф. Б. Благојевићу, исто дело, стр. 118 и 119). Коначно о истом питању код нас исто становиште заступа и Михајло Чомић: *Специфичности извршења одлука донетих у привредним споровима*, реферат са саветовања привредних судова и Правног факултета, Београд, Нови Сад, Крагујевац, 1979, стр. 5. Аутор овог чланка изнео је идентично становиште у чланку *Однос банкарске провизије и камате*, Гласник АК, 1982, број 9, стр. 25—31.

Уколико би се усвојило становиште да извршни суд мора да изврши извршну исправу у којој је досуђена камата већа од законом дозвољене, онда би то значило да се појединачним правним актом (извршном исправом), мења општи правни акт-закон, што ниједан правни систем не може дозволити. Онда практично нема система. Сагласност парничног и извршног поступка и потреба да се не дозволи располагање странкама са захтевима који су противни императивним прописима су врло важно средство за одржавање јавног поретка. Ако би странке располагале таквим захтевима, још заоденутим у правну форму (фасада извршне исправе) а садржина противна императивној норми, онда би то свакако нарушавало у знатној мери јавни поредак. Циљеви јавног поретка су свакако да правни систем буде усклађен и да се вршење права спроводи у складу са законима. Разуме се то је врховни циљ коме „правна држава” свакако мора тежити.

Дејан Укройина

адвокатски приправник у Новом Саду

ОБАВЕЗЕ СТРАНА У СУКОБУ У ПОГЛЕДУ ЗАШТИТЕ РАЊЕНИКА И БОЛЕСНИХ*

Текстови који се односе на заштиту рањеника и болесних налазе се у (Првој) Женевској конвенцији за побољшање положаја рањеника и болесника у оружаним снагама у рату из 1949. године, (Другој) Женевској конвенцији за побољшање положаја рањеника, болесника и бродоломника оружаних снага на мору из 1949. године, (Четвртој) Женевској конвенцији о заштити грађанских лица за време рата из 1949. године и Допунском протоколу о заштити жртава међународних оружаних сукоба из 1977. године (Протокол I).

У поменутиим Конвенцијама не постоје дефиниције термина „рањеник” и „болесник”. Ово је остављено здравом разуму и доброј вери. У Женевским конвенцијама се налазе различита правила која регулишу положај рањених и болесних, у зависности од тога да ли су они припадници оружаних снага или цивили. Протокол I, насупрот томе, на јединствен начин регулише ову материју. Одредбе протокола говоре о „рањеницима” и „болесницима” не правећи разлику између припадника оружаних снага и цивила, што поједностављује практичну примену Конвенција.

1. *Заштита рањених и болесних*

Под изразом „рањени” и „болесни” подразумевају се лица, припадници оружаних снага или цивили, којима је због повреде, болести или других физичких или менталних поремећаја или тешкоћа

* Рад примљен: 18. IV 1995. У фебруару 1995. године рад је прихватио Међународни комитет Црвеног крста, а аутор је уврштен у делегате Конгреса подмлатка Међународног комитета Црвеног крста, који ће бити одржан у Женеви од 30. VI до 4. VII 1995. године.

потребна лекарска помоћ или нега и која се уздржавају од сваког акта непријатељства.

Под овим изразима подразумевају се и жене на порођају, новорођена деца и друга лица којима је потребна непосредна лекарска помоћ или нега и која се уздржавају од сваког акта непријатељства.

Члан 10 Протокола наводи да ће сви рањени и болесни, без обзира којој страни припадају, бити поштовани и заштићени. Са њима ће се у свакој прилици поступати хумано и они ће у највећој могућој мери и у најкраћем року добити медицинску негу и помоћ коју захтева њихово стање. Неће се правити разлика између њих, заснована на било којим другим разлозима, осим медицинских.

Овим одредбама стране у сукобу су обавезне да у погледу третмана рањеника и болесних нарочито воде рачуна о следећем:

— *йощйовање*: рањени и болесни морају увек бити третирани у складу са њиховим стањем и увек хумано: њихово физичко или ментално здравље неће бити угрожено било каквом неоправданом радњом или пропустом. Нарочито је забрањено на тим лицима вршити, чак и са њиховим пристанком, физичко сакаћење, медицинске или научне експерименте, свесно их оставити без медицинске помоћи и неге или изложити их ризику заразе или инфекције.

— *заштйиша*: са њима ће хумано поступати и неговати их страна у сукобу у чијој се власти буду налазили, без икакве дискриминације, засноване на полу, раси, народности, вероисповести, политичким ставовима или на било ком другом основу. Једино разлози лекарске хитности допуштају првенство у погледу пружања помоћи и неге. Према женама ће се поступати са свим посебним обзирима који се дугују њиховом полу. Страна у сукобу која је приморана да напусти своје рањенике и болесне оставиће са њима, уколико војни разлози то допусте, један део свог санитетског особља и материјала.

— *медицинска неја*: уколико рањени и болесни дођу под власт противничке стране, и даље имају право на медицинску негу. Припадницима друге стране у сукобу није потребно обезбедити боље услове и третман.

2. Несћала и умрла лица

Члан 32 Протокола установљава право породица да буду обавештене о судбини њихових чланова. Чим то околности дозволе, а најкасније након престанка активног непријатељства, свака страна у сукобу дужна је да проналази лица чији је нестанак објавила противна страна. Војне власти могу у том циљу затражити помоћ локалног становништва.

Стране у сукобу дужне су да у што краћем року прикупе све податке који могу да допринесу идентификацији рањених и болесних. Ти подаци треба по могућству да садрже:

- a) назначење стране у сукобу чији су припадници
- b) број војне јединице или број матрикуле
- c) презиме
- d) лично име или имена
- e) датум рођења
- f) сваки други податак који се налази у личној исправи или на плочици о идентитету
- g) датум и место заробљавања или смрти
- h) податке о ранама, болести или узроку смрти.

Такође, чим отпочне сукоб и у свим случајевима окупације, свака од страна у сукобу установиће званичан Биро за обавештења којем се у најкраћем року морају доставити ови подаци.

3. Санитарне јединице

Санитарне јединице ће бити поштоване и заштићене у свако доба и неће бити предмет напада. Оне укључују стационарне или покретне болнице, пољске болнице, центре за трансфузију, центре за медицинску превенцију, локације на којима су смештена средства медицинског транспорта итд.

Ни под којим условима санитарне јединице неће бити употребљене да би се заштитили војни објекти од напада. Кад год је то могуће, стране у сукобу ће обезбедити да санитарне јединице буду постављене тако да напади на војне објекте не угрозе њихову безбедност.

Заштита коју уживају сталне установе и покретне санитарне јединице може престати само ако се оне употребе, поред њихових хуманих дужности, за вршење радњи штетних по непријатеља. Ипак, заштита престаје тек након упућивања обавезне опомене којом се оставља разуман рок, и тек пошто та опомена остане без дејства. Заштита неће престати:

- ако је особље санитарне јединице наоружано и употребљава своје оружје ради сопствене одбране или ради одбране рањених и болесних

- ако у недостатку наоружаних болничара јединицу или установу чува оделење војника, стража или оружана пратња

- ако се у јединици или установи налази лично оружје или муниција одузети рањеницима и болесницима а које још није предато надлежној служби.

Стране у сукобу могу установити на својој територији или на окупираним територијама санитарне зоне и санитарна места. Након отпочињања сукоба стране могу да закључе споразум о међусобном признавању санитарних зона и места које су установиле.

4. Санитарно особље

Припадници санитарног особља не сматрају се истовремено и припадницима оружаних снага. Они уживају посебну заштиту. Припадници медицинског персонала морају поседовати идентификационе личне карте и ознаке Црвеног крста на одговарајућим местима на одећи. Такође, могу бити наоружани личним оружјем, за сопствену одбрану и одбрану рањених и болесних.

Под „санитарним особљем” подразумевају се она лица која је једна страна у сукобу одредила искључиво за санитарне задатке, задатке управљања санитарним јединицама или санитарним транспортима. Израз обухвата:

— санитарно особље, војно или цивилно, једне од страна у сукобу

— административно особље у медицинским јединицама или установама

— верско особље (војна или цивилна лица која се искључиво баве свештеничком службом и која су придодата оружаним снагама или санитарним јединицама).

Са санитарним особљем изједначени су и припадници националних друштава Црвеног крста или Црвеног полумесеца и других националних добровољних друштава за помоћ која је на одговарајући начин признала и овластила једна од страна у сукобу.

Санитарно особље које падне под власт непријатеља мора се поштовати и штитити. Оно може да настави са вршењем дужности докле год је то потребно за негу рањених и болесних. Окупирајућа страна не може захтевати од овог особља да у обављању своје дужности даје предност ма ком лицу, осим ако предност није условљена медицинским разлозима. Особље које се бави неким послом медицинског карактера не може бити присиљено да обавља послове у супротности са медицинском етиком или другим медицинским прописима који штите рањенике и болесне. Такође, нико не може бити кажњен за обављање неке дужности медицинског карактера која је у складу са медицинском етиком, без обзира на услове под којима се обавља и на лица којима се пружа.

Исто тако, морају се поштовати и штитити и војна лица нарочито обучена да се, у случају потребе, искористе као помоћни болничари или носиоци рањеника при проналажењу, прикупљању, преношењу или неговању рањеника и болесника, ако врше те дужности у моменту када ступе у додир са другом страном у сукобу или кад падну под њену власт.

5. Медицински транспорт

„Медицински транспорт“ обухвата сваку врсту транспорта (копнени, водени или ваздушни) који искључиво служи превозу рањеника и болесника, медицинског или верског особља или медицинског материјала. Санитетска возила, појединачна или у конвоју, која превозе искључиво рањенике и болеснике, санитетско особље или материјал, морају у сваком моменту бити поштована и заштићена.

Санитетска возила не смеју бити предмет напада. Заштита на коју имају право санитетски транспорти неће престати уколико нису коришћени за вршење непријатељских аката ван њихове хуманитарне функције. Међутим, заштита може престати тек после опомене којој је, када је то могуће, утврђен разумни рок и када тај рок протекне без дејства.

На мору, све врсте бродова се могу користити за превоз рањеника и болесника, под условом да су правилно обележени. Бродови које су стране у сукобу саградиле или уредиле искључиво у циљу пружања помоћи рањеницима и болесницима не могу ни у којој прилици бити предмет напада, под условом да њихова имена и опис буду саопштени другој страни у сукобу као и да та страна прихвати нотификацију. Исту заштиту уживају бродови Црвеног крста или националних хуманитарних организација.

Противна страна у сукобу задржава право прегледа ових бродова, али нема право да их зароби нити да заплени санитетски материјал. Овакав привилеговани статус болничких бродова објашњава се чињеницом да су овакви специјализовани бродови ретки и да би њихово заробљавање било веома штетно. Ова правила примењују се и на чамце за спасавање, мања пловила за обалске операције спасавања као и пловила која користе Црвени крст или друге хуманитарне организације.

Заштиту уживају и санитетски ваздухоплови, под условом да лете на висинама, у време и на рутама које су посебно уговорене између страна у сукобу. Употреба санитетских ваздухоплова узрокује велике проблеме, с обзиром да при брзинама којима савремени ваздухоплови лете није могуће голим оком одредити да ли се ради о санитетском ваздухоплову, који је заштићен, или ваздухоплову на борбеном задатку. Због овога, Конвенције из 1949. године предвиђају заштиту само за оне ваздухоплове који лете према плану који је претходно договорен између сукобљених страна. Услед великих тешкоћа које прате закључивање оваквих споразума, то би значило да санитетски ваздухоплови, у условима трајања борбених дејстава, могу да лете само над територијом која је у власти стране у сукобу којој припадају.

Допунски Протокол I утврђује право санитетских ваздухоплова на поштовање и заштиту. Степен заштите је различит, зависно од тога да ли ваздухоплов лети изнад сопствене територије, изнад зоне

додира сукобљених страна или изнад територије коју контролише супротна страна.

У зонама на копну у којима стварну власт имају пријатељске снаге или у поморским зонама у којима противничка снага нема стварну власт, као и у њиховом ваздушном простору, поштовање и заштита санитарских ваздухоплова једне стране у сукобу не зависи од споразума са противничком страном. Страна у сукобу може, нарочито када ваздухоплови приликом лета долазе у домет система земља—ваздух противничке стране, да другој страни упуту нотификацију у којој мора бити садржан број ваздухоплова и средства обележавања. Страна која прими нотификацију дужна је да без одлагања потврди пријем и обавести другу страну да ли захтев прихвата, одбија или предлаже промену.

У зонама додир заштита може бити успешна само уколико постоји претходни споразум између сукобљених страна. У недостатку таквог споразума ваздухоплови лете на сопствени ризик, али ипак треба да буду заштићени ако буду препознати као такви.

Санитарски ваздухоплови биће заштићени и када лете у ваздушном простору који контролише друга страна у сукобу, под условом да су претходно за такве летове добили сагласност те противне стране. У недостатку сагласности посада ваздухоплова мора предузети све што је у њеној моћи да би ваздухоплов био идентификован као санитарски. Чим противна страна препозна такав ваздухоплов може му наредити да се приземљи или спусти на водену површину, или да предузме друге мере у циљу заштите, уз давање ваздухоплову довољно времена да изврши наређење пре него што прибегне нападу на њега. Такође, ваздухоплов може бити приземљен и ради прегледа. Током прегледа може бити утврђено:

- да ваздухоплов није санитарски
- да је на лет кренуо без претходног споразума или да је прекршио правила споразума
- да је коришћен за постизање војне предности над противном страном
- да је коришћен за прикупљање података обавештајног карактера или пренос материјала намењеног овим циљевима
- да поседује наоружање већег калибра или количину која превазилази ону одузету од рањеника и болесних.

У овим случајевима ваздухоплов може бити заплешен. Ако је ваздухоплов у моменту заплена био претворен у стални санитарски ваздухоплов, он се касније сме користити само у санитарске сврхе.

Санитарским ваздухопловима није дозвољен лет изнад територија неутралних земаља, осим ако постоји претходни споразум.

6. Амблем Црвеног крста

Амблем Црвеног крста на белом пољу служи искључиво за означавање рањеника, болесника, санитетског особља и опреме и санитетских транспорта.

Црвени крст је као амблем установљен на конференцији 1863. године на којој је Организација Црвеног крста основана као светска организација. Као комплимент Швајцарској, хералдички амблем организације формиран је на основу њених федералних боја. Убрзо након што је црвени крст на белом пољу био представљен као заштитни знак (1864. године), Турска је одлучила да уместо њега користи црвени полумесец на белом пољу. Овај знак унет је у Женевске конвенције приликом њихове ревизије 1929. године, као и знак који је захтевала Саудијска Арабија — црвени лав и сунце (није више у употреби). Једини разлог који су ове државе навеле био је религијског карактера, иако црвени крст нема нити треба да има, такво значење.

Данас се као потпуно равноправни амблеми користе црвени крст и црвени полумесец на белом пољу. Израел користи црвену Давидову звезду, која није прихваћена међународним правом, али је поштована као заштитни знак током појединих сукоба на Блиском истоку.

Ефективност заштите коју пружа амблем зависи од поверења које стране у сукобу имају према његовој правилној употреби. Управо због овога, коришћење амблема црвеног крста мора бити стриктно регулисано међународним и националним правом. Овим нормама мора бити обезбеђена и одговарајућа правна заштита.

Погрешно коришћење амблема је строго забрањено. Намерно коришћење амблема са намером да се наруши поверење у заштиту коју амблем пружа у неким случајевима се сматра и ратним злочином.

Приликом означавања објеката треба настојати да амблем црвеног крста или црвеног полумесеца буде што већи. Такође, кад год је могуће, треба га поставити на равну површину или на заставу која треба да буде видљива из што више праваца и из што веће даљине. Током ноћи или смањене видљивости, амблем може бити осветљен или начињен од илуминантних материја. Такође, може бити сачињен од материјала који омогућавају детекцију техничким средствима. Санитетско и верско особље које обавља своје дужности на бојном пољу мора на одећи и рукаву носити амблем.

У пракси се користе и нека друга решења, углавном заснована на модерној технологији. На пример, ваздухоплов који се привремено користи као санитетски и који, због недостатка времена или карактеристика, не може бити правилно означен, може користити одговарајући сигнал који се састоји од трептавог плавог светла. Овај сигнал не смеју користити ваздухоплови који служе другим циљевима. Код болничких бродова користе се посебно договорени радио-сигнали.

Припадници медицинске професије разних националних и међународних удружења предложили су да свим њиховим члановима буде дозвољено да у свакој ситуацији могу носити амблем црвеног крста. Међутим, оваква широка употреба амблема и немогућност контроле употребе амблема може довести до озбиљних проблема. На предлог Светске здравствене организације конституисано је радно тело састављено од представника ове организације, Међународног комитета војних лекара и фармацеута и Међународног комитета Црвеног крста. Ово тело је 1961. године донело одговарајуће закључке под називом „Правила о заштити рањеника, болесника и цивилног санитетског особља у време сукоба”.

Овим правилима је предвиђено да:

— цивилно санитетско особље свих категорија има право да, док обавља своје дужности, носи амблем црвеног крста, као и да амблемом обележи опрему, возила и просторије које користи

— право коришћења амблема биће потврђено од стране цивилних власти

— употребу ће надzirати професионалне асоцијације

— сви припадници цивилног санитетског особља морају имати идентификациону личну карту у коју мора бити уписано овлашћење да користе амблем

— државе морају преузети обавезу контроле употребе амблема и предузимања мера за спречавање злоупотребе.

Националне организације Црвеног крста имају слободу коришћења имена и амблема црвеног крста, у складу са националним законодавством. Амблем такође користе и санитетске јединице оружаних снага. Ово право националне организације и санитетске јединице оружаних снага имају само у току мира.

Међународна организација Црвеног крста и особље организације имају право да користе амблем и име Организације у свакој ситуацији.

ЗАКОНИ

Здравко Пејровић
судија Војног суда у Београду

ПОВОДОМ НОВОГ ЗАКОНА О ВОЈНИМ СУДОВИМА*

На седници Већа република од 22. 12. 1994. године и на седници Већа грађана од 27. 2. 1995. године, Скупштина СРЈ донела је нови Закон о војним судовима, који је објављен у „Службеном листу СРЈ” број 11 од 3. 3. 1995. године, а ступио је на снагу 11. 3. 1995. године. Ступањем на снагу овог закона престао је да важи Закон о војним судовима из 1977. године („Службени лист СФРЈ”, број 4/77. и 14/82). Настојаћемо да укажемо на најважније одредбе овог закона.

I

Одредбом члана 138 Устава Савезне Републике Југославије одређено је да се војни судови и војни тужиоци установавају савезним законом, те да су војни судови независни и суде на основу савезних закона. Тиме је установљен Уставни основ за доношење закона о војним судовима (у даљем тексту: Закон). Након широке дебате и многих оспоравања, овај закон је донесен, готово три године од доношења Устава СРЈ.

Закон одређује војне судове као редовне судове који суде за кривична дела која учине војна лица и одређена кривична дела која учине друга лица, а односе се на одбрану и безбедност земље, као и спорове у вези са службом у Војсци Југославије. Овом одредбом се јасно одређује положај војних судова у систему правосуђа СРЈ — они су редовни судови посебне надлежности, којима је надлежност одређена у начелу по принципу персоналитета: војни судови суде за

* Рад примљен: 23. III 1995.

кривична дела која учине војна лица. Изузетак од овог начела чини се само у случајевима кривичних дела која се односе на одбрану и безбедност земље, а учинила су их цивилна лица. Ради се о кривичним делима из члана 118 до 121, 124, 125 ако је ово дело управљено против војног објекта или против војних лица, 126 и 127 ако су у питању војни објекти, 128 и 129 ако се подаци односе на одбрану земље, 135 и 136, те члана 201 до 236 Кривичног закона СРЈ. Војни судови суде цивилним лицима и за кривична дела против имовине и против службене дужности, ако је предмет дела део борбеног средства или оружје, муниција и експлозив, који служе потребама одбране земље. Цивилним лицима у војсци војни судови суде и за кривична дела у вези са вршењем службе, као и за сва друга кривична дела која учине као саучесници са војним лицима.

У члану 6 Закона одређује се појам војног лица, па се под овим појмом подразумева: војник, војник по уговору, студент војне академије, ученик средње војне школе, професионални подофицир, подофицир по уговору и официр по уговору, лице из резервног састава док се као војни обвезник налази на војној дужности и цивилно лице које врши одређену војну дужност.

Решења Закона у овом делу су идентична са решењима ранијег Закона, а ситне разлике у одређењу појма војног лица произилазе из терминолошких разлика ранијег и новог Закона.

II

Војни судови првог степена суде у већима чији је састав прописан савезним законом којим су уређени кривични и парнични поступак, осим када Закон не прописује што друго. Важан изузетак предвиђен је када су у питању кривична дела против оружаних снага. Иако постоји већи број кривичних дела за која се може изрећи казна затвора до једне године, Закон искључује могућност да за кривична дела против оружаних снага суди судија појединац. Вероватна интенција законодавца је била да се нагласи озбиљност у одлучивању за кривична дела против оружаних снага, па је тако задржано решење које је било предвиђено у ранијем Закону. Међутим, овакво решење нема реалног оправдања и само ствара непотребне проблеме у раду судова. Како се ради о кривичним делима мање друштвене опасности, логично се намеће да је боље и са становишта ефикасности судова да овај изузетак не постоји.

Када је у питању састав пороте, Закон је претрпио неке, ситније измене у односу на ранија решења. Тако је у члану 18 прописано да војни суд првог степена суди у већу, при чему у саставу већа мора бити:

— у кривичним стварима војника и подофицира, један судија поротник мора бити подофицир,

— у кривичним стварима официра и цивилних лица, судије поротници су официри, с тим да у кривичним предметима цивилних лица један судија поротник може бити цивилно лице у војсци,

— у кривичним стварима малолетника, судије поротници морају бити лица која имају искуства у васпитању малолетника,

— у кривичним стварима у којима одговара више војних лица, судије поротници одређују се према оптуженом који има највиши чин, а ако поред војних лица одговара и цивилно лице, судије поротници се могу одредити као за суђење цивилном лицу,

— у имовинским споровима, судије поротници одређују се на начин како је већ речено, с тим што се порота одређује према својству туженог.

Иако је начин одређивања пороте према категоријама лица која одговарају пред судом био подложен критици, и нови Закон је задржао, у основи, исти начин одређења пороте. Налазимо да оваква решења само стварају непотребне проблеме код заказивања суђења, јер је често врло тешко пронаћи лице које одговара категорији окривљених. Тешко је наћи оправдање зашто, рецимо, подофицир може бити само судија поротник у предметима у којима је окривљени војник или подофицир, док не може учествовати у суђењима официра. Закон о кривичном поступку (ЗКП) у члану 23 став 1 прецизно одређује састав суда. Према овом пропису, да подсетимо, у првом степену судови суде у већима састављеним од двојице судија и тројице судија поротника за кривична дела за која се по закону може изрећи казна затвора у трајању од петнаест година или тежа казна, а у већима састављеним од једног судије и двојице судија поротника за кривична дела за која је прописана блажа казна. Сматрамо да је посебно регулисање састава пороте у Закону лишено реалне потребе. Наиме, суштина поротног суђења је у стварању могућности да грађани, као лаици, учествују у суђењу. Ако је тако, онда су овакве одредбе Закона заиста непотребне.

III

Постављења судија и судија поротника су у надлежности председника СРЈ, а према члану 136 Устава СРЈ. Закон прописује да председнике судова, судије и судије поротнике војних судова првог степена поставља председник Републике, на предлог савезног министра за одбрану. За судију војног суда првог степена може бити постављен официр правне службе — дипломирани правник који је положио правосудни испит. За судију Врховног војног суда може бити постављен официр правне службе — дипломирани правник који је положио правосудни испит и који има најмање пет година на

дужностима у правосудним органима, односно најмање десет година на другим правним пословима.

Новина Закона је у сталности судијске функције. Судији може престати функција када то сам затражи или ако му престане служба због испуњења услова за старосну пензију или ако је покренут поступак за његово разрешење од дужности због неког од разлога предвиђених Законом. Судије поротници војних судова првог степена постављају се из редова официра, подофицира и цивилних лица у Војсци, на време од четири године.

IV

У поступку пред војним судовима примењују се одредбе Закона о кривичном поступку, ако Законом није другачије одређено. Специфичност Закона је да Врховни војни суд не одржава претрес када одлучује о жалби.

Закон предвиђа и одређене специфичности када је у питању парнични поступак. Наиме, у парничном поступку пред војним судовима примењују се одредбе Закона о парничном поступку, с тим што се пред војним судовима не примењују одредбе ЗПП које се односе на поступак у споровима мале вредности, на расправу пред другостепеним судом и на ревизију.

За поступак у управним споровима примењују се одредбе Закона о управним споровима. Ако је управним актом повређен закон у корист појединца или правног лица, спор пред Врховним војним судом покреће Врховни војни тужилац.

Нашу посебну пажњу заслужују одредбе члана 56 Закона, којим је регулисано питање браниоца. Поменутом одредбом регулисано је да у поступку пред војним судовима окривљени има право да узме браниоца кога сам одабере. Ако окривљени не узме браниоца, а ради се о случајевима обавезне одбране, председник војног суда првог степена поставиће окривљеном браниоца по службеној дужности.

Посебна погодност предвиђена Законом је у томе да се окривљеном војнику, студенту војне академије и ученику средње војне школе, против кога је одређен притвор, мора одредити бранилац по службеној дужности, ако не постоје услови за обавезну одбрану по одредбама Закона о кривичном поступку. Ако се против ових лица води поступак због кривичног дела за која се може изрећи затвор преко једне године, окривљеном ће се, на његов захтев, одредити бранилац по службеној дужности, за главни претрес.

За браниоца по службеној дужности може бити одређен официр правне службе и цивилно лице у Војсци који су дипломирани правници и који су положили правосудни испит. За кривична дела за која се може изрећи казна затвора у трајању од 15 година или тежа казна, бранилац може бити само адвокат. Одредба по којој се за браниоца може поставити официр правне службе и цивилно лице на

служби у Војсци који су диломирани правници и имају положен правосудни испит долази озбиљно у питање, када се има у виду одредба члана 68 Устава СРЈ, по којој грађанима и правним лицима правну помоћ пружа адвокатура као самостална и независна делатност, у складу са законом. Предвиђање могућности да нека друга лица, осим адвоката, могу бити постављени за браниоце пред војним судовима, по нашем мишљењу, није у сагласности са поменутом одредбом Устава СРЈ.

V

У прелазним и завршним одредбама Закона одређено је да даном ступања на снагу, престаје да важи Закон о војним судовима („Службени лист СФРЈ” број 4/77. и 13/82), осим одредби члана 86 до 124, које ће се примењивати до ступања на снагу савезног закона којим ће се уредити материја извршења кривичних санкција.

Новим Законом о војним судовима у основи су задржава сва ранија решења, уз одређена побољшања. Сматрамо да примедбе које смо навели, заслужују пажњу наше правничке јавности.

**ДР ТОМИЦА ДЕЛИБАШИЋ:
„ПРИМЕНА БЛАЖЕГ ЗАКОНА”***

(„Nomos”, Београд, 1995, стр. 157)

У члану 4 КЗЈ прописано је да ће се на учиница кривичног дела применити закон који је важио у време извршења кривичног дела, а ако је после извршења кривичног дела измењен закон, једном или више пута, примениће се закон који је блажи за учиниоца. На први поглед ова законска одредба не оставља никакву дилему који ће закон суд применити на учиниоца кривичног дела ако је у време извршења дела важио један закон, а у време пресуђења други закон. Међутим, судска пракса обилује различитим тумачењима ове одредбе из општег дела Кривичног закона Југославије. Др Томица Делибашић, иначе начелник за праћење праксе у Савезном већу за прекршаје, у својој опсежној студији под горњим насловом, осветљава проблем примене блажег закона са више аспеката.

Временско важење кривичног закона је у непосредној вези са неким од основних начела кривичног законодавства. То је пре свега веза са начелом законитости (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), јер начело законитости има једино одступање у примени блажег закона на учиниоца. Одредба члана 3 КЗЈ искључује изрицање казне или друге кривичне санкције било коме ако дело које је учињено није одређено као кривично дело и ако за то дело није законом прописана казна. Тиме је искључена аналогија и ретроактивно дејство закона на учиниоца. Др Делибашић овом темељном начелу кривичног законодавства свих савремених правних система посвећује цело поглавље своје књиге, обрађујући ово начело са историјског аспекта и приказом решења у упоредном праву. Објашњења начела законитости аутор илуструје ставовима најпознатијих наших и страних научника који су се бавили овом проблематиком. Аутор даје опширне моралне и филозофске разлога за одступање од принципа легалитета, када се као изузетак, примењује блажи закон на учиниоца. Начело законитости је у непосредној вези са правном

* Рад примљен: 3. V 1995.

заблудом, која се неминовно појављује као пратилац овог начела, нарочито у нашем савременом законодавству, које обилује честим и значајним променама посебних закона којима се мимо кривичног закона прописују кривична дела и санкције за учиниоца. Појам правне заблуде и када правна заблуда постаје извињавајућа аутор је у свом делу веома исцрпно изложио. Принцип примене блажег закона на учиниоца доследно је спроведен у свим законима којима су прописана кажњива дела и казне за учиниоце, односно у Кривичном закону Југославије, Закону о привредним преступима и Закону о прекршајима, па је и аутор у својој књизи разматрао примену блажег закона на учиниоца у кривичном, привредно казненом и прекршајном праву.

У пракси судова у кривичном поступку и судија за прекршаје у прекршајном поступку појавила се дилема који закон применити на учиниоца кажњиве радње кад је учинилац делао противно закону и учинио кажњиво дело које је пре окончања поступка новим законом преведено у блажи облик. Најчешће је то случај када окривљени учиниоци привредни преступ предвиђен у закону у време извршења дела, а нови закон исту радњу предвиђа као прекршај, декриминишући истовремено привредни преступ. Одговор на ово питање дат је у књизи др Делибашића ослономцем на правна становишта и одлуке највиших правосудних институција у Србији и Југославији.

Посебно поглавље у књизи посвећено је тзв. „темпоралним“ законима, односно законима са ограниченим временским трајањем примене.

Нека кривична дела против имовине као обележје садрже новчану вредност одузете, утајене, проневерене или противправно прибављене ствари или пак висину имовинске штете изражену у новцу. У протеклом периоду најчешће промене у казненом праву, због инфлације, односиле су се на промену висине новчаних износа који представљају обележје појединих кажњивих дела. У теорији, а нарочито у пракси судова појавила се дилема да ли је блажи закон за учиниоца нови закон, који пратећи инфлаторна кретања и деноминације динара прописује новчане износе који су номинално виши од оних у закону који је важио у време извршења дела. У неколико поглавља књиге аутор се бави овим проблемом. Непосредно везано за овај проблем поставља се питање који новчани износ имовинске користи прибављене кривичним делом треба суд да одузме од учиниоца. И о овом проблему аутор у својој студији врло исцрпно расправља.

Закључци др Делибашића о свим овим питањима базирају се на правним ставиштима судова и научним поставкама домаћих и страних научника који су третирали ове проблеме и дилеме. Књига представља несумњив допринос науци кривичног права и корисно ће послужити судијама, јавним тужиоцима и браниоцима увек када се нађу пред неком од дилема везаних за примену блажег закона за учиниоца.

Зијад Зајорчић
адвокат у Новом Саду

ХРОНИКА

СОМБОР, 07. април 1995. — На годишњој скупштини Међуопштинске организације адвоката Сомбора, Апатина и Опака усвојена су нова Правила међуопштинске организације и извештај председника г. Буре Бошњака, адвоката у Сомбору. За новог председника Међуопштинске организације изабран је г. Миодраг Секулић, адвокат у Сомбору. У расправи на скупштини учествовао је и председник Управног одбора АКВ, г. Борђе Вебер.

* * *

НОВИ САД, 21. април 1995. — У Институту за неурологију, психијатрију и ментално здравље у Новом Саду одржана је научна трибина са темом „Форензичка психијатрија у ванредним условима“. Модератор трибине био је проф. др Борислав Капамаџија, а као учесници округлог стола излагали су др Ратко Ковачевић из Београда, др Ратко Поповић из Книне, др Милојко Влашки из Сомбора, проф. др Миклош Биро из Новог Сада и Слободан Бељански, адвокат из Новог Сада.

* * *

БЕОГРАД, 10. мај 1995. — Савезно Министарство правде доставило је Савезној влади текст Предлога Закона о адвокатури.

* * *

НОВИ САД, 18—20. мај 1995. — У посети Адвокатској комори Војводине била је делегација Адвокатске коморе Бач-Кишкун из Мађарске, са којом Адвокатска комора Војводине има традиционалну сарадњу и одржава пријатељске односе. Делегацију су сачињавали председник Адвокатске коморе Бач-Кишкун, др Шуљок Миклош, адвокат у Кечкемету, др Домбовари Хенрик, адвокат у Кечкемету, др Киш Иштван, адвокат у Баји, и др Петерфи Томаш, адвокат у Баји.

* * *

НОВИ САД, 26. мај 1995. — Управни одбор Адвокатске коморе Војводине утврдио је Предлог Кодекса професионалне етике адвоката. Као Предлог утврђен је текст Нацрта Кодекса професионалне етике адвоката (аутора Бељански Слободана, објављен у „Гласнику“ број 4/95), са следећим изменама и допунама:

- у правилу 2. уместо тачке ставља се зарез и додаје: „а на одговарајући начин и на адвокатске приправнике уписане у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе“;
- у правилу 9.1. уместо речи „служба“ ставља се израз: „занимање у оквиру“;
- у правилу 11. уместо тачке ставља се зарез и додаје: „или пропустио да предузме“;
- у правилу 38.11. брише се тачка и зарез и додаје: „и Статута“;
- у правилу 57. брише се тачка и додаје: „и Статута“;
- у правилу 62.3. иза речи „тужилац“ додаје се: „или друго службено лице у органима власти“;
- у правилу 63.2. испред речи „супротан“ додаје се реч „очигледно“;
- иза правила 70. додаје се правило 70-а које гласи: „Изузетно, у случају да клијенту предстоји дужа одсутност или постоје други оправдани разлози, адвокат може да непопуњену пуномоћ клијенту да на потпис или од клијента прими потписану, уз услов да су начин и сврха употребе такве пуномоћи предвиђени писаним налогом клијента или посебним писаним споразумом адвоката са клијентом.“;
- у правилу 123. тачке 1, 2. и 6. прописују се као препоруке, а тачке 3, 4, 5, 7. и 8. издвајају се у посебно правило које у уводном делу садржи налог;
- правило 129. се брише;
- у правилу 151. брише се тачка и додаје: „у Гласнику или у посебној публикацији Гласника Адвокатске коморе“.

* * *

БЕОГРАД, 26. мај 1995. — Савезна влада утврдила је Предлог Закона о адвокатури. У Предлогу Закона адвокатура није предвиђена као једина делатност пружања правне помоћи, недостојност је везана искључиво за осуђиваност за кривична дела, уведен је управни надзор над јавноправним овлашћењима адвокатских комора, а само је републичким адвокатским коморама поверена надлежност у погледу јавноправних овлашћења, представљања пред државним и другим органима и уређења територијалне организације комора за подручје једног или више окружних судова. Предлог Закона, уколико би био прихваћен, укинуо би Адвокатску комору Војводине, најсгаррију комору и несумњиво најбоље организовану комору на територији СР Југославије, а њено поновно оснивање, са истим или другим називом и за исто или друго подручје, препустио искључиво нахођењу Адвокатске коморе Србије.

* * *

НОВИ САД, 01. јун 1995. — На Катедри Адвокатске коморе Војводине одржана је расправа о књизи др Томице Делибашића *Примена блажеј закона*. Аутора је представио руководиоца Катедре г. Слободан Кнежевић, адвокат у Новом Саду, а о књизи су, осим аутора, говорили г. Зијаш Загорчић, адвокат у Новом Саду, и мр Лазар Раонић, судија Савезног суда.

* * *

НОВИ САД, 02. јун 1995. — Управни одбор Адвокатске коморе Војводине одржао је ванредну седницу посвећену Предлогу Закона о адвокатури.

* * *

НОВИ САД, 02—04. јун 1995. — У посети Општинској организацији адвоката у Новом Саду било је 40 адвоката, чланова Основне адвокатске коморе у Нишу.

* * *

БУДВА, 07—09. јун 1995. — У организацији Института за социолошка и криминолошка истраживања из Београда одржан је Будвански семинар права са темом: „Проблеми реинтеграције и реформе југословенског кривичног законодавства”.

* * *

БУДВА, 08. јун 1995. — За новог председника Савеза адвокатских комора Југославије, са једногодишњим мандатом, на седници Председништва Савеза изабран је г. Борбе Вебер, председник Адвокатске коморе Војводине.

КРИВИЧНО ПРАВО

НОМИНАЛНИ НОВЧАНИ ИЗНОСИ КАО ОБЕЛЕЖЈЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА

Када се ради о кривичним делима код којих одређени новчани износ представља законско обележје кривичног дела, онда након увођења новог динара као монетарне јединице, у изреци пресуде те вредности морају бити изражене у новим динарима.

Из образложења

У жалби браниоца оптуженог указује се на битну повреду одредаба кривичног поступка, због неразумљивости изреке првостепене пресуде, у којој се наводе двојакe вредности одузетих предмета: у „садашњим” — новим динарима и „тадашњим” динарима, који су били у оптицају у време извршења кривичног дела. Врховни суд Србије сматра да ове тврдње нису основане. Када се ради о кривичним делима код којих одређени новчани износ представља законско обележје кривичног дела, тада, након увођења новог динара као монетарне јединице, у изреци пресуде вредности морају бити изражене у новим динарима, јер су законска обележја таквих дела у Кривичном закону Републике Србије тако и одређена. Уношење података о вредности одузетих предмета и у динарима који су били у оптицају и у време извршења дела није неопходно, али,

ако је и тај податак садржан у изреци, то не чини пресуду неразумљивом.

(Врховни суд Србије, Кж. I-1583/94. од 14. II 1995)

Коментар

На седници кривичног одељења Врховног суда Србије, одржаној 20. IV 1994. год., усвојен је правни став према коме суд има слободу да, приликом одлучивања да ли се ради о кривичном делу, или о основном кривичном делу или о његовом квалификованом облику, висину прибављене користи цени не само на основу номинално означених вредности, већ и са аспекта обичног животног становишта, узимајући у обзир и друге елементе назначене у опису дела, у циљу утврђивања реалне вредности (видети „Гласник” бр. 5/94, стр. 36—37). Овим ставом се код кривичних дела, извршених пре 24. I 1994. год., номинални новчани износи као обележје кривичног дела чине беспредметним, а реалне вредности засноване на емпиријском критеријуму промовишу у основни фактор вредновања. С обзиром да се у одлуци коју приказујемо овај став не доводи у питање, произилази да за кривична дела са номиналним новчаним износом као законским обележјем, ако су извршена пре 24. I 1994. год., као дана увођења новог динара, навођење одређене новчане вредности у новим динарима у изреци пресуде има само формални а не и материјалноправни карактер.

НОВЧАНИ ИЗНОСИ ЗА КРИВИЧНА ДЕЛА КОЈИХ У ЗАКОНУ НИСУ ОДРЕЂЕНЕ ВРЕДНОСТИ

На седници кривичног одељења Врховног суда Србије одржаној 09. новембра 1994. године утврђени су новчани износи за кривична дела код којих нису одређене вредности у Кривичном закону Републике Србије, тако да законско обележје:

1. „знатна штета” постоји када штета прелази износ од 10.000 динара;
2. „већа вредност” представља вредност која прелази износ од 5.000 динара;
3. „велика вредност” постоји када вредност прелази износ од 15.000 динара;
4. „имовина већег обима” постоји када имовина прелази износ од 15.000 динара;
5. „штета већих размера” постоји када штета прелази износ од 50.000 динара;
6. „штета великих размера” постоји када штета прелази износ од 100.000 динара.

Коментар

Врховни суд је исправио пропусте који постоје у ставовима са седнице од 11. 04. 1994 (видети „Гласник” број 5/94, стр. 37—38) у погледу новчаних износа за кривична дела код којих се у закону наводи израз „велика вредност” (кривично дело загађивања сточне хране или воде из чл. 158. ст. 3. КЗС и касније у Кривични закон унето кривично дело уништење или прикривање архивске грађе из чл. 184-а ст. 2. КЗС) и „штета већих размера” (кривично дело уништење засада употребом шкољиве материје из члана 159. КЗС). Истовремено, закон је учињен блажим за кривична дела у којима се као обележје наводи „знатна штета” и „штета великих размера”, будући да су новчане вредности повишене за два пута, док је учињен строжим за кривична дела са изразом

„имовина већег обима”, за које је новчана вредност са 20.000 динара смањена на 15.000 динара.

Избор и коментар
Слободан Бељански
адвокат у Новом Саду

ГРАЂАНСКО ПРАВО

НАКНАДА ВАНУГОВОРНЕ ШТЕТЕ И СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ СУДА

Правоснажном пресудом Привредног суда у Суботици, посл. бр. ПС-291/93 од 22. 06. 1993. године обавезан је тужени да тужиоцу испоручи уговорену количину робе или исплати њену новчану противвредност. С обзиром да тужени није у парционом року поступио у складу са диспозитивом пресуде, покренут је извршни поступак пред истим Судом, под посл. бр. I-12/94, те се почело са спровођењем извршних радњи. У међувремену тужени је код Привредног суда у Суботици, под посл. бр. РЈЛ-609/94. својим предлогом покренуо поступак ликвидације. Управо овај поступак туженог односно његових одговорних лица представљао је основ за покретање парничног поступка за накнаду штете пред општинским судом. После одржаног припремног рочишта, те рочишта за главну расправу поступајући судија донео је решење којим се Општински суд у Сенти, посл. бр. П-376/94. од 16. 01. 1995. године огласио стварно ненадлежним, са напоменом да ће спресе предмета по правоснажности наведеног решења уступити Привредном суду у Суботици као стварно надлежном.

Општински суд је за правни основ свог решења навео одредбу члана 15. став 1. тачка а. Закона о судовима која између осталог нормира да је привредни суд надлежан да у првом степену суди спорове између ималаца радњи и других појединаца који у виду регистрованог занимања обављају привредну делатност и између правних лица и ималаца радњи и других појединаца који у виду регистрованог занимања обављају привредну делатност.

Доношењем Закона о судовима Републике Србије („Сл. гласник Р. Србије”, број 46/91, 60/91. и 18/93), те разграничавањем стварне надлежности између општинских и привредних судова, као судова првог степена у правној пракси долази до нејасноћа у погледу тумачења споменутих одредби што је највероватније узроковано непрецизношћу самог законског текста са једне стране и непознавањем осталих пратећих прописа са друге стране. Непрецизно одређене норме Закона доводе до тога да сваки поступајући судија његове одредбе тумачи на свој начин, па тако долази и до неуједначене правне праксе.

Општински суд је на самом почетку учинио грешку доношењем спорног решења јер је погрешним тумачењем наведене законске норме изједначио одговорна лица у предузећу са имаоцима радње.

Цитирана законска одредба у смислу „ималаца радњи” односи се на лица која обављају привредну делатност на основу Закона о личном раду Републике Србије („Сл. гласник СР Србије” бр. 54/89. и 9/90), јер радње могу, а не морају да поседују својство правног лица и увек су везане за личност оснивача. У наведеном примеру тужени су одговорна лица предузећа чији статусни положај подлеже одредбама савезног Закона о предузећима, тако да су они у својству физичких лица пасивно легитимисани у поступку за накнаду штете као лица која су одговорна за рад и пословање правног лица.

Правно схваћање Грађанској одељењу Врховног суда Републике Србије утврђено на седници одржаној 17. 05. 1993. године и објављено у Билтену судске праксе Врховног суда Србије бр. 1/1993. предвиђа да је за оцену стварне надлежности привредног суда потребно да кумулативно буду испуњени следећи услови: да се ради о међусобном привредном односу и да се ради о одређеним субјектима.

Цитирана правна ствар по овим условима спада у надлежност општинског суда, јер је накнада штете која је правни основ тужбе изведена из вициозног понашања туженог који је свесно, знајући за

постојање одговарајућих одлука донетих од стране Привредног суда у Суботици покренуо поступак ликвидације над правним лицем — предузећем чији је он одговорно лице, желећи да на преваран начин осујети и онемогући потраживање тужиоца, те га на тај начин знатно оштети. Што се самих субјеката тиче, као други услов, ствар је јасна, јер су тужени физичка лица, те подлежу општим одредбама одговорности за штету.

У конкретном примеру потребно је утврдити *правну природу* проузроковане штете. Сама штета уколико би се посматрала кроз призму уговорних односа међу парничним странкама као привредних субјеката свакако би била уговорна, јер дошло је до повреде постојеће уговорне обавезе, односно повреде облигационо правног односа. Наравно, то у овом случају није ни спорно, јер о томе постоји и правоснажна пресуда. Али, ту се поставља питање какав је извор штете настале вициозним понашањем одговорних лица туженог — предузећа. Сматрам да је њихова одговорност за насталу штету као физичких лица вануговорна јер *fons essendi* у овом случају није облигационо правни уговор већ правна чињеница престанка правног лица — предузећа. Свакако да је чињеница покретања поступка за редовну ликвидацију последица претходно утврђене и пресуђене обавезе у привредном спору те се може говорити и о међуодносу између уговорне и вануговорне обавезе. Међутим, то је питање дубље правно теоријске анализе.

Суштинско за ову тему је да се ради о *одговорности физичких лица*, те да је *правна природа њихове одговорности вануговорна*.

Аргумент који иде у прилог констатацији да је у овом случају надлежан општински суд у првом степену је и *правно схваћање Врховног суда Србије* утврђено на седници грађанског одељења од 05. 03. 1993. године које говори о проблему стварне надлежности суда за вануговорну одговорност. Ради се о штети која не произилази из међусобних привредних односа одређених субјеката већ је последице деликтне радње неког субјекта. С

обзиром да нема сумње да су привредни судови надлежни да суде спорове о накнади штете због повреде уговорне обавезе долази се до закључка да је код вануговорне одговорности за насталу штету потребно прво испитати садржину односа и да ли штета произилази из међусобног привредног односа или не.

Уколико се не испуњавају наведени услови произилази да је као и у конкретном примеру за поступање надлежан општински суд у првом степену.

Избор и коментар
Станислав Новаковић
адвокатски приправник
у Новом Саду

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА
одржане 26. 05. 1995. године

1. Перваз Јован, дипломирани правник, рођен 05. 04. 1939. године, уписује се 26. 05. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Матице српске 6.
2. Продановић Љиљана, дипломирани правник, рођена 08. 09. 1968. године, уписује се 25. 05. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Булевар ослобођења 47.
3. Ананијев Александар, дипломирани правник, рођен 25. 05. 1955. године, уписује се 26. 05. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Вршцу, Банатска 12.
4. Иванчевић Божидар, дипломирани правник, рођен 07. 04. 1960. године, уписује се 26. 05. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Аврама Мразовића 1.
5. Гледовић Арсо, дипломирани правник, рођен 12. 11. 1955. године, уписује се 26. 05. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Инђији, Војводе Степе 11.
6. Тасић Синиша, дипломирани правник, рођен 25. 08. 1958. године, уписује се 26. 05. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Дом младости.
7. Лакићевић Вуксан, дипломирани правник, рођен 22. 02. 1940. године, уписује се 26. 05. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Иве Андрића 11.
8. Ватић Светлана, дипломирани правник, рођена 03. 05. 1969. године, уписује се 26. 05. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Сунчани кеј 37.
9. Брише се из Именика адвокатских приправника Ватић Светлана, адвокатски приправник код Кецојевић Драгутина, адвоката у Новом Саду, са даном 26. 05. 1995. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.
10. Бабић Симо, дипломирани правник, рођен 07. 07. 1964. године, уписује се 26. 05. 1995. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Бурђа Смедеревца 28.
11. Брише се из Именика адвокатских приправника Бабић Симо, адвокатски приправник код Јабланов Драгог, адвоката у Зрењанину, са даном 26. 05. 1995. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.
12. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Војводић Горан, рођен 23. 08. 1955. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Војводић Милана, адвоката у Новој Пазови, дана 26. 05. 1995. године.

13. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Завртаник Сања, рођена 16. 07. 1970. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мушицки Павла, адвоката у Новом Саду, дана 26. 05. 1995. године.

14. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Бајић Наташа, рођена 11. 03. 1972. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Павићевић Миланка, адвоката у Новом Саду, дана 26. 05. 1995. године.

15. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Кукавица Синиша, рођен 22. 08. 1967. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Брборић Лазара, адвоката у Новом Саду, дана 26. 05. 1995. године.

16. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Шушњар Борислав, рођен 30. 04. 1968. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Миковић Борћа, адвоката у Новом Саду, дана 26. 05. 1995. године.

17. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Дрмановић Дејана, рођена 25. 02. 1971. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Пухаловић Александра, адвоката у Новом Саду, дана 26. 05. 1995. године.

18. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Златановић Владимир, рођен 07. 06. 1966. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Лаловић Драгане, адвоката у Зрењанину, дана 26. 05. 1995. године.

19. Уписује се у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду Николић Наташа, рођена 05. 09. 1971. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Селаковић Светлане, адвоката у Новом Саду, дана 26. 05. 1995. године.

20. Условно се уписује Попов Василије, дипломирани правник, рођен 31. 10. 1928. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Дебелачи, ЈНА 45, са даном давања свечане изјаве.

21. Условно се уписује Башић Машановић Љиљана, дипломирани правник, рођена 23. 06. 1962. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Народног фронта 14/2, са даном давања свечане изјаве.

22. Условно се уписује Солдо Радмила, дипломирани правник, рођена 23. 09. 1947. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Балзакова 15, са даном давања свечане изјаве.

23. Условно се уписује Корновић Драгомир, дипломирани правник, рођен 29. 03. 1956. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Ковачици, Др Јанка Булика 59, са даном давања свечане изјаве.

24. Условно се уписује Риђички Стеван, дипломирани правник, рођен 19. 06. 1945. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Суботици, Бокелска 65, са даном давања свечане изјаве.

25. Условно се уписује Бошњак Стојановић Весна, дипломирани правник, рођена 15. 04. 1951. године, у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Филипа Кљајића 7, са даном давања свечане изјаве.

26. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Чапо Нада, адвокат у Апатину, са даном 09. 05. 1995. године, због заснивања радног односа. — Милојичић Марта, адвокат у Апатину, одређује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Чапо Наде.

27. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Перваз Јован, адвокат у Новом Саду, са даном 25. 05. 1995. године, због пензионисања.

28. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Лакићевић Вуксан, адвокат у Новом Саду, са даном 25. 05. 1995. године, због пензионисања.

29. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Стајић Мита, адвокат у Сремској Митровици, са даном 24. 04. 1995. године, због пензионисања. — Гурка Анђелко, адвокат у Сремској Митровици, именује се за преузиматеља адвокатске канцеларије Стајић Мите.

30. Брише се из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине Михајловић Невена, адвокат у Сремској Митровици, са даном 26. 05. 1995. године, због пензионисања. — Сргеновић Драгоград, адвокат у Сремској Митровици, именује се за преузимаатеља адвокатске канцеларије Михајловић Невене.

31. Узима се на знања да је Стојачић Татјана, адвокат у Новом Саду, привремено спречена да обавља адвокатску делатност почев од 01. 06. 1995. године, због породилског одсуства. — Станивукковић Горан, адвокат у Новом Саду, поставља се за привременог заменика Стојачић Татјани, адвокату у Новом Саду.

32. Узима се на знање да је Ковјанић Оливера, адвокатски приправник, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Лакић Николе, адвоката у Новом Саду, дана 30. 05. 1995. године, те да исту наставља 31. 05. 1995. године код Станивукковић Горана, адвоката у Новом Саду.

33. Узима се на знање да је Мунџић Мирјана, адвокат у Новом Саду, променила презиме у Мунџић Крччевић.

34. Узима се на знање да је Томић Биљана, адвокат у Новом Саду, променила презиме у Томић Узелац.

35. Узима се на знање да је Чаушевић Татјана, адвокатски приправник, прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Бисалов Миодрага, адвоката у Новом Саду, дана 27. 05. 1995. године, те да исту наставља 28. 05. 1995. године код Чаушевић Јелене, адвоката у Новом Саду.

36. Узима се на знање да је Павличић Игор, адвокатски приправник, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Филиповић Ивана, адвоката у Суботици, дана 14. 05. 1995. године, те да исту наставља 15. 05. 1995. године код Бисалов Миодрага, адвоката у Новом Саду.

37. Узима се на знање да је Ивановић Драгољуб, адвокат у Новом Милошеву, преселио седиште своје адвокатске канцеларије у Нови Бечеј, Соње Маринковић 1/3—8, почев од 01. 06. 1995. године.

38. Узима се на знање да је Николић Душан, адвокат у Сенти, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Јована Борђевића 10, почев од 08. 05. 1995. године.

39. Узима се на знање да је Шуковић Петар, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Народног фронта 40/6, почев од 09. 05. 1995. године.

40. Узима се на знање да је Јасика Никола, адвокат у Инђији, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Војводе Степе 25, почев од 10. 05. 1995. године.

41. Узима се на знање да је Гашић Пирошка, адвокат у Кикинди, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Николе Француског 7, почев од 24. 04. 1995. године.

42. Узима се на знање да је Гере Тибор, адвокат у Сенти, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Јована Борђевића 10, почев од 24. 04. 1995. године.

43. Одбија се евидентирање Уговора о заступању закљученог дана 28. 04. 1995. године између Агенције за промет некретнинама и остале услуге из Ирига, и Божић Зорана, адвоката у Новом Саду, због несагласности са Статутом Адвокатске коморе Војводине.

44. Одбија се евидентирање Уговора о заступању закљученог дана 03. 01. 1995. године између „Комерц сервиса“ из Новог Сада, и Инђић Драгана, адвоката у Суботици, због несагласности са Статутом Адвокатске коморе Војводине.

45. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 27. 03. 1995. године између Удружења самосталних занатлија Сента из Сенте, и Заједничке адвокатске канцеларије Бајић Мирослава, Борђевић Александра и Борђевић Зорана, адвоката у Сенти.

46. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 28. 04. 1995. године између „ДЕС Публик” из Сенте, и Заједничке адвокатске канцеларије Бајић Мирослава, Борђевић Александра и Борђевић Зорана, адвоката у Сенти.

47. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 13. 04. 1995. године између Предузећа „Манић” из Сенте, и Заједничке адвокатске канцеларије Бајић Мирослава, Борђевић Александра и Борђевић Зорана, адвоката у Сенти.

48. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 13. 04. 1995. године између ПП „Фиготерм” из Сенте, и Заједничке адвокатске канцеларије Бајић Мирослава, Борђевић Александра и Борђевић Зорана, адвоката у Сенти.

49. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 20. 03. 1995. године између ДОО „Братство” из Бачког Петровог Села, и Коњовић Васе, адвоката у Молу.

50. Евидентира се Уговор о заступању, закључен дана 03. 05. 1995. године између Удружења одгајивача ситних животиња из Суботице, и Ковач Золтана, адвоката у Суботици.

51. Утврђена је Кандидатска листа за изборе органа Адвокатске коморе Војводије.

52. Именована је Изборна комисија за редовну годишњу Скупштину Адвокатске коморе Војводине.

Управни одбор

Уређивачки план за тематске бројеве „Гласника“ у 1995. години:
ПРАВО И МЕТАФИЗИКА (рок за предају радова 15. VII 1995)
РАДНИ ОДНОСИ У ТЕОРИЈИ И ПРАКСИ (рок за предају радова 1. X 1995)
ВЕШТАЧЕЊА У СУДСКОМ ПОСТУПКУ (рок за предају радова
1. XI 1995 — подтема)

Уређивачки одбор „Гласника“ моли своје сараднике да текстове за објављивање опреме уважавајући следеће сугестије:

- име, презиме, звање и занимање аутора исписати у левом углу прве странице изнад наслова, у прилозима за рубрике „чланци“ и „расправе“, а за рубрику „прикази“ и остале рубрике, на крају текста;
- радове куцати на пуној хартији само са једне стране листа, са таквим проредом и рубом да на једној страни има око 28 редова са по 60 словних места у реду;
- обим радова не би требало да прелази за чланке 15 страница, за расправе 10 страница, а за приказе и остале прилоге 6 страница;
- речи које треба да буду штампане латиницом, подвући црвеним, а речи које треба да буду штампане курзивом подвући црним или плавим;
- фусноте сврстати по редним бројевима на крају текста, у истом прореду као текст, уз навођење података овим редом: име или иницијал имена и презиме аутора, назив дела или часописа, број књиге или тома (ако постоје), место издавања, година издавања (за часописе број и годиште), број странице (иза скраћенице стр.); ознаку *op. cit.* користити уместо назива дела и места и године издавања када се исто дело поново цитира на прескок, а ознаку *ibid.* када се исто дело цитира узастопно;
- радове треба потписати и уз њих приложити податке о адреси, броју телефона и броју жиро рачуна аутора.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

излази 12 пута годишње
у месечним свескама

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 60,00 дин., за иностранство
40 USA долара (жиро-рачун број 45700-678-2-2047
са назнаком „за Гласник“)

Овај број закључен је 9. VI 1995. године.

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01 од 11. априла
1991. године на ову публикацију плаћа се основни
порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: ГРАФИЧАР, Нови Сад

Штампа: ГРАФО-ОФСЕТ, Нови Сад

